

Förslag skötselplan för naturreservatet Fibbetorpsskogen i Nora kommun

Fibbetorpsskogens naturreservat

Skötselplanen utgör bilaga 3 till reservatsbeslutet.

ALLMÄN DEL

Reviderad skötselplan

Detta är en revidering av den ursprungliga skötselplanen från 1994. Under nästan 30 år har det skett en utveckling av naturen i reservatet. Naturen förändras, nya uppfattningar om hur det ska skötas kommer fram och det kan föranleda att ändra inriktning på skötselmetoder. Detta och att ett reviderat naturreservatsbeslut samtidigt beslutas föranleder en revidering av skötselplanen.

Skötselplanen är en färskvara och bör även i framtiden revideras efter 10 år med ledning av de erfarenheter som underhand erhålls i samband med skötseln.

Naturförhållanden

Fibbetorpsskogen ligger vackert belägen i sluttningen ned mot Åsbosjöns östra strand ca 2 km väster om Nora centrum. Området begränsas av öppna slätter och betesvallar ned mot Hagbyån, villabebyggelse, vägar och i väster Åsbosjön.

Vegetationen domineras av 100-150-årig frisk blåbärsgrenskog och hållmarkstallskog. Dessutom finns inslag av gammal ängsmark och igenväxande åkertegar. I anslutning till de mer näringsrika hävdade partierna är lövinslaget rikligt med bl.a. björk, asp, gråal, klibbal, säl, hägg, rönn, oxel, hassel, ask, lönn, ek, kastanj och skogslind.

Även fågel och insektsfaunan gynnas av variationen i vegetationen. Speciellt sydsidan med lövbryn och öppna ängsytor är rik på småfåglar. Här finns också grövre hålträd av tex asp. Inom området finns gryt av både räv och grävling.

Vegetationen är överhuvudtaget variationsrik, med ett flertal mer krävande och mindre vanliga växtarter och kommer successivt att få allt högre värden.

Friluftsvärden

Fibbetorpsskogen ligger vackert belägen i sluttningen ned mot Åsbosjöns östra strand ca 2 km väster om Nora centrum. Området omges i övrigt av öppna slätter- och betesvallar ned mot Hagbyårvägen, samt norr och österut av villabebyggelse och vägar.

Utblicken från ladan över det sluttande öppna landskapet, sjön och bergshorisonten söderut på andra sidan är både storslagen och vilsam (se omslagsbild). Strandzonen i väster är brant och spännande. Härifrån har man vacker och vid utsikt över Åsbosjön.

Naturreservatet har genom sin variationsrikedom och sitt vackra och tätortsnära läge blivit ett mycket uppskattat natur- och rekreationsområde. Skogen genomkorsas av stigar som binds samman av en variationsrik vandrings slinga som för besökaren till godbitarna i området. Friluftsliv med vildmarksupplevelser några hundra meter från närmaste bostadsområde och så nära Nora centrum är en mycket fin tillgång för invånarna i Nora kommun.

Historisk markanvändning

Den vid Åsbosjön vackert belägna Fibbetorpsskogen innehåller ett stycke Bergslagshistoria. Berget går i dagen på många ställen i den västra delen där många små gruvhål är belägna. Flera av dem är inhägnade.

Skogslandskapet i Bergslagen har i många generationer utnyttjats av människan. Under större delen av tiden skattades skogen på villebråd, ätliga örter och bär av kringvandrande små nomadgrupper. Påverkan var mycket begränsad och tillfällig. Det tidiga jordbruket gjorde sitt intåg med svedjor och röjningar. Landskapet öppnades sakta och människan blev bofast. Bergshanteringen tog senare fart i stor skala och påverkade landskapet i stort och smått med gruvor, vägar, byar, hyttor fördämning av vattendrag och avverkningar av skogen för träkolsproduktion. Idag utnyttjas skogarna främst för virkesproduktion. Detta sker med en sådan effektivitet och omfattning att skogarnas mångfald på olika miljöer och arter utarmas. Den riktigt gamla och variationsrika skogen blir allt ovanligare.

Prioriterade bevarandevärden

- Äldre barrskog med variation i trädåldrar skiktning och dimension. Beståndsåldrar är väl över slutavverkningsålder.
- Igenväxande f.d. jordbruksmark med lövnaturskog.
- Kontinuerligt hävdade slåttertor.
- Tätortsnära tillgång till orörd natur.

Källor

1. Artportalen, www.artportalen.se, Artdatabanken och Naturvårdsverket.
2. Beslut om bildande av naturreservatet Fibbetorpsskogen och fastställande av skötselplan. Kommunfullmäktige 1994-09-26 Dnr. 303/92
3. Ekonomiska kartan 1950-tal
4. Häradskartan

PLANDEL

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Målet med skötseln är att genom fri utveckling i utvalda delar och genom aktiva skötselåtgärder skapa ett biologiskt och upplevelsemässigt rikt naturområde i nära anslutning till bebyggelse. Barrskogen ska i stora delar lämnas för fri utveckling. I den lövdominerade skogen kan viss gallring eller röjning ske för att gynna löv. Ängsmark ska hävdas så att en rik ängsflora gynnas. Med stigar, rastplatser och information ska reservatet skötas för att underlätta för allmänheten, skolor, barnomsorg m.fl. att uppleva områdets naturvärden.

Direkt utanför reservatet i åkerkanten finns en obrukad zon, som enligt överenskommelse med arrendator inte plöjs, utan årligen röjs för att gynna floran och hindra sly att växa upp i åkerkanten. Syftet är att få ett enkelt underhåll och att gynna pollinerande insekter.

Åtgärder kan komma att vidtas för att begränsa förekomsten av exotiska träd och buskar och invasiva växt- eller djurarter. Borttagande av konkurrerande eller inväxande träd i anslutning till särskilt värdefulla trädindivider eller trädgrupper kan komma ifråga.

Reservatet är indelat i fem skötselområden

1. Barrskog
2. Lövdominerad skog
3. Ängsmark
4. Gruvfält
5. Friluftsliv

Skötselområde 1, barrskog (18 hektar)

Beskrivning

Merparten av området består av 100-150 år gammal blåbärsgranskog. Uppe på de magrare bergspartierna och på hållmarker dominerar tall, med inslag av trädindivider av mycket hög ålder. Längst i söder utmed stigen mot sjön är granskogen högstammig och relativt öppen. Sedan 50 år eller mer har inga avverkningar blivit utförda och en mer naturligt varierad struktur är under utveckling i barrskogen.

Bevarandemål

Arealen barrskog är minst 18 ha och utgörs av en variationsrik barrskog som fortsatt utvecklas fritt mot ett naturskogstillstånd med stort inslag av gamla träd och död ved. Trädsnittet är olikåldrigt och flerskiktat. Det finns gamla träd, liggande död ved, stående döda eller döende träd. Småskaliga naturliga processer, t.ex. åldrande, omkullfallna träd och luckbildning

präglar skogens dynamik och struktur. Skogen har olika trädarter till följd av naturlig störningsdynamik och succession.

Skötselåtgärder

Inga skogsvårdsåtgärder. Vid behov kan särskilda naturvärdesträd friställas genom avverkning eller ringbarkning av inväxande eller konkurrerande träd. Exempel på träd som bör gynnas är träd som är mycket gamla, grova, hyser bohål eller värdefulla arter samt vissa särskilt värdefulla lövträd. Lätt gallring eller röjning kan göras vid behov för att gynna lövinslag i barrskogen.

Åtgärder i syfte att undvika eller begränsa större angrepp av granbarkborre, som kan hota prioriterade bevarandevärden, genom barkning, rotkapning av vindfällda träd samt utplacering av fällor eller fångstvirke. Träd ska i första hand inte föras ut ur naturreservatet, med undantag för eventuellt infört fångstvirke, eller om träden på ett betydande sätt hindrar friluftslivet.

Brynet mot åkern ska gallras för att gynna insekspollinerade träd och buskar. Angående åkerkanten se kapitlet Skötselområden med bevarandemål och åtgärder s. 4

Angående stigar och säkerhet se kapitlet Friluftsliv s. 7.

Skötselområde 2, lövdominerad skog (4 ha)

Beskrivning

Områdena utgörs av lövdominerad skog på igenväxande gammal jordbruksmark. Trädskiktet domineras av asp, björk, sälg, gråal och på sina håll även med inslag av ek och hassel.

Lövbestånden finns kring de öppna markerna vid Övre Fibbetorp och ner mot Solbacken. Ut mot åkerkanten övergår lövskogen i ett välutvecklat lövbryn. Söder om Solbacken finns ett mindre område granskog med lundartad vegetation med skogstry, olvon, ask, hassel, ek, lönn, trolldruva och blåsippa.

En brant smal lövskogssluttning söderut mellan åkermarken och sjön dominerad av gråal. En mindre stig går söderut genom detta område.

Vid Stenvreten har det mesta av de tidigare öppna markerna övergått till ren lövskog som har förutsättningar att utvecklas till lövnaturskog. Runt en husgrund finns inslag av ädellöv. I den norra delen finns fortfarande en större öppen yta.

Bevarandemål

Arealen lövskog är minst 4 ha bestående av en varierad och rik lövskog eller lövdominerad skog med värdesträd. Floran kännetecknas av lövlundsarter beroende av stort ljusinsläpp under tidig vår.

Lövskogen vid Stenvreten har karaktär av lövnaturskog.

Skötselåtgärder

Viss gallring och röjning ska ske för att öka lövinslaget och gynna en snabbare tillväxt av grovt löv och gamla ädellövträd i området. Gynna inslaget av ung ask. Håll undan inväxande gran. I den lundartade delen söder om Solbacken görs en försiktig utglesning av gran för att få in mer ljus och på så sätt gynna lundarterna. I övrigt lämnas för fri utveckling.

Brynet mot åkern ska gallras för att gynna insekspollinerade träd och buskar. Angående åkerkanten se kapitlet Skötselområden med bevarandemål och åtgärder s.4.

Angående stigar och säkerhet se kapitlet Friluftsliv s. 7.

Skötselområde 3, ängsmark (1 ha)

Beskrivning

1. Vid Övre Fibbetorp finns en öppen hävdad gräsmark med kulturlämningar från äldre brukningstid som är omgärdad av välutvecklade lövskogsbryn och med fri sikt mot söder. Ängarna som slåtrats årligen omfattar området nedanför ladan och ner till den gamla körvägen och även ett långsmalt stråk norr om allén med utfart längst i öster. Det slåtrade området utvidgas på gammal tomtmark även söder om körvägen mellan det glesa beståndet av körsbär och till det lite tätare lövbeståndet i sydväst. Floran är mest hävdgynnad på magrare mark högst upp i backen. Söder om körvägen består gräsmarken mest av bredbladiga gräs och näringskrävande arter. Slätter motiveras av värdet att hålla området öppet för att behålla utsikten från ladan.
2. Runt det före detta torpstället Solbacken finns en öppen glänta med ängsmark och en hävdgynnad ängsvegetation som omges av variationsrika lövskogsbryn.
3. Även vid Stenvreten finns öppen ängsmark med enstaka äldre solitära lövträd och ett expanderande ungt lövbryn i kanten på barrskogen. En allé går längs tillfartsvägen. Slätter sker årligen av ett mindre område där det växer nattviol. Den större öppna ytan kan hållas öppen med slätter eller slyröjning.

Bevarandemål

Öppen mark (minst 1 ha) hävdas regelbundet för att bibehålla en hävdgynnad flora och hålla gammal odlingsmark öppen. Äldre lövträd och karaktärsträd finns kring de öppna markerna, liksom bestånd av grövre asp i den norra kanten av Övre Fibbetorp. Träden nyttjas av hålbyggare. Alléer finns vid Stenvreten och Övre Fibbetorp och nedanför körvägen i Fibbetorp finns ett glest körsbärsbestånd.

Skötselåtgärder

Årlig slåtter ska ske vid Övre Fibbetorp, Solbacken och Stenvreten mellan 20/7 och 1/9. Höet ska samlas ihop och föras bort. Det övervägande öppna området söder om körvägen ner mot åkerkanten förbättras för att enkelt kunna slå samtidigt som övrig gräsmark. Ett långsmalt område längs allén vid Övre Fibbetorp slås och en utfart bevaras längst i öster. Vid Stenvreten avgränsas en yta i den norra delen av Stenvreten som ska hållas öppen genom röjning eller slåtter. Ett mindre område där det växer nattviol slås i slutet av sommaren och gräset forslas bort.

Lövbrynet bakom ladan tillåts utvecklas till grövre aspar i en linje parallellt med framkanten på ladan. Vid behov utförs röjning av sly och granplantor. Lupiner ska bekämpas och transporteras bort för förbränning. Söder om körvägen syns spår av en gammal trädgård med tex äppelträd och ett förvildat bestånd av körsbär. Dessa träd ska vårdas och uppväxande sly runt dem hållas borta.

Askarna i allén är döende och faller en efter en. För allén gäller det generella biotopskyddet. För att få upp ersättningsträd sparas yngre träd i alléns linje som ser friska ut. Eventuellt behöver något nytt träd planteras.

Den soliga skogskanten i den östra spetsen av reservatet används som trädkyrkogård. Här kan stora lövträd läggas för att få förmultna. Detta område kan utökas en liten bit västerut. Inga träd med almsjuka ska läggas här.

Skötselområde 4, gruvfält (1,4 ha)

Beskrivning

Ett område i västra delen av reservatet inom skötselområde 1, är översållat med små gruvhål. Vegetationen domineras av hållmarkstallskog och blåbärsgranskog med små partier av hassel och andra yngre lövträd.

Bevarandemål

Spåren av gruvhanteringen kan studeras på ett säkert och lättillgängligt sätt.

Skötselåtgärder

Många av gruvhålarna är inhägnade. Vid de gruvhål som är mycket grunda kan stängslet avlägsnas. Natur/kulturstigen leds på ett pedagogiskt sätt genom området. Håll undan uppväxande gran och hasselbuskar vid stängslet. Vid behov underhåll av stängsel samt röjning.

En översyn är påbörjad via polisen. Andreas Martinsson har fått ett uppdrag att inventera stängslet

Skötselområde 5, friluftsliv (1,8 ha)

Beskrivning

Fibbetorpsskogen är ett välbesökt kommunalt naturreservat, 2 km från Nora centrum. Många tar sina dagliga promenader genom området. Området är genomkorsat av stigar. Det finns tre markerade stigslingor. En tillgänglig kortare slinga förbinder norra och södra infarten och leder till ladan. En annan slinga leder förbi Solbacken och tillbaka till ladan. En mindre naturstig leder ner till hållarna kallade Tahiti, förbi gruvfältet, Stenvreten och tillbaka till ladan.

Eldplatser finns vid sjön ovanför hållmarken, kallat Tahiti och vid ladan. Några rastbord finns utplacerade både vid ladan och nere vid körsbärsträden närmare åkern. Vid ladan samlas gärna skol- och förskolegrupper för utflykter och naturstudier. Ladan hålls låst men är tillgänglig för grupper efter utlåning av nyckel.

Bevarandemål

Naturreservatet ger allmänheten goda möjligheter att uppleva naturreservatets natur- och kulturvärden. Besökare kan orientera sig och hämta kunskap om reservatet genom stigar och aktuella informationstavlor. Stigsystemet leder besökaren till intressanta och vackra delar av reservatet. Informationstavlor finns uppsatta enligt skötselplanekartan.

Eldplatser finns på hållmarkssluttningen ned mot Åsbosjön och på ängen vid ladan. Utsikterna från eldplatserna är vidsträckta och vackra.

Området vid ladan är en attraktiv samlingsplats och klassrum för naturstudier. Ladan används som ett väderskydd för grupper. Ladan är låsbar. Väster om ladan i skogskanten finns en eldplats under tak. Framför ladan finns en eldplats. Några rastbord finns utplacerade i sluttningen.

Enklare parkeringsmöjligheter finns för 5-10 bilar vid entrén till området.

Skötselåtgärder

Anläggande och underhåll av stigar enligt skötselplanekarta. Rundslingan kompletteras gärna med information så att den fungerar som en självinstruerande naturstig. Tillsyn och underhåll av informationstavla.

Regelbunden tillsyn av rastplatser och stigar för att de ska upplevas attraktiva. Vid behov kan stigarna röjas. Grenar och ris hålls borta från stigarnas närområde. Skräp ska plockas.

Längs stranden nedanför eldplatsen och ner till den lilla viken, röjs gran och ungt löv försiktigt undan så att utsikten från eldplatsen som en någorlunda öppen plats bevaras.

Hantering av riskträd och träd som faller över stigar

Träd som faller i reservatet ska i första hand ligga kvar som lågor och förmultna på plats.

Undantaget är i de fall där det finns uppenbar risk för fallande träd i anslutning till stigar och rastplatser. I dessa fall kan enstaka träd fällas. Träd som faller över de större stigarna kapas så att man kommer fram. På mindre stigar kan träd som ligger mot marken ligga kvar så man får ta ett kliv över, alternativt leds stigen om. Generellt lämnas träd i hela sin längd. Undantag kan göras om det är svårt att manuellt hantera träden eller om träden ligger illa till på en yta som används som rastplats, parkering eller liknade. Lämna träden i så långa längder som möjligt.

Gränsmarkeringar

Reservatets gräns ska utmärkas enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar.

Förvaltning

Nora kommun är naturvårdsförvaltare. Åtgärder enligt skötselplan utförs av Nora kommun i samarbete med Samhällsbyggnadsförbundet Bergslagen, AME, Nora biologiska förening eller annan som anses lämplig. Separat avtal skrivs.

Finansiering

Naturvårdsförvaltaren Nora kommun ansvarar för finansiering av anläggningar, löpande skötsel och förvaltning.

Uppföljning

Uppföljning av bevarandemål

Uppföljningen av bevarandemål och syfte kommer att ske inom förvaltningen av naturreservatet.

Uppföljning av skötselåtgärder

Förvaltaren ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker.

Uppföljning av friluftsliv

Förvaltaren ansvarar för uppföljningen av friluftsliv.

Karta Skötselplanekarta Fibbetorpsskogen med skötselområden och anläggningar

